

Interview

Forebyggelse, smagsdommere og gensynets glæde...

'Det er min pligt at kæfte op', siger Peter Ege til STOFs udsendte, der gerne giver spalteplads til 35 års erfaring.

**AF BIRGITTE JENSEN
OG MICHAEL JOURDAN**

Du har for nyligt udgivet bogen 'Stofmisbrug og afhængighed', en opdateret version af din bog om samme emne fra 1997. Hvorfor var der behov for en ny udgave?

Der var nogle kapitler i den første bog, der var meget debataktuelle, da den udkom, men som ikke er det længere - fx om heroinforsøg og hele metadondiskussionen, så de er nu udeladt. Mit formål med bøgerne har været at samle alt dét, en behandler som minimum bør vide om området. Der sker jo hele tiden noget nyt. Jeg planlægger da også at skrive en tredje udgave om nogle år, når jeg skal til at trappe ned i jobbet som socialoverlæge.

Har du indtryk af, at bogen bliver brugt som lærebog på uddannelsesstederne?

Jeg håber det, men ved det ikke. Den bliver garanteret ikke brugt på lægestudiet, hvor misbrugsområdet bliver fantastisk stedmoderligt behandlet. Det er et generelt problem på uddannelsesstederne, at vores område er lavt prioriteret, og at der mangler lærebøger om misbrug. Denne her er blot mit bud. En subjektiv lærebog - området set med mine øjne.

Børn og unge får et helt kapitel i bogen - det er nyt i forhold til 1. udgave?

Ja, den unge generation fylder meget på dagsordenen i øjeblikket - også her i for-

valtningen - og jeg synes, det er vigtigt ikke kun at skrive for professionelle læsere, men for alle der vil vide mere om et af tidens store sociale, sundhedsmæssige og politiske problemer.

Bølger: Stoffer og bekymring

Ser du en ny bølge med megen fokus på unge og rusmidler?

Ja, det er tydeligt nu. Den har måske været på vej længe, men vi har ikke kunnet se den før nu.

Du har været på området i rigtig mange år. Hvor mange bølger af stofbrug og dertil hørende bekymring har du oplevet i din tid?

Siden jeg startede i 1969, har jeg oplevet i hvert fald tre store bølger af misbrugsproblemer. Måske har der været flere. Faktisk tror jeg, at det meget fokus på heroin kan have overskygget, at der undervejs kan have været store udsving i brugen af eksempelvis amfetamin og kokain.

Hvordan klinger de af, de her misbrugsbølger?

Det man kan sige med sikkerhed er, at de ikke klinger af, fordi man gør noget ved dem (griner).

Langt mere afgørende, end hvad vi gør, er de normer, der bygger på selvoplevelser, og som sætter sig igennem i miljøerne. Når de unge begynder selv at opleve, at folk opfører sig helt vanvittigt, når de er på amfetamin eller kokain - bliver aggressive og får vrangforestillin-

SCANPIX

Peter Ege er socialoverlæge i Københavns Kommune og Sundhedsstyrelsens sagkyndige rådgiver om stofmisbrug. Han har beskæftiget sig med stofmisbrug siden 1969 og har skrevet flere bøger og artikler om emnet. Anledningen til dette interview er Peter Eges seneste bog: 'Stofmisbrug og afhængighed – hos unge og voksne'. Bogen er udkommet på Hans Reitzels Forlag. Den er på 176 sider og koster 225 kr.

Stofmisbrug PETER EGE
afhængighed
hos unge og voksne

ger osv. - så mister stoffet status og glider lidt ud, indtil en ny generation skal gøre sig sine erfaringer.

Det samme gør sig gældende med heroin. Vi kender til eksempler fra områder i England, hvor unge nu gør erfaringer med heroin – lokale 'heroin-bølger' - og disse indtræffer fortrinsvis i områder, hvor der ikke var afskrækkende eksempler lokalt, fordi de gamle heroinbrugere enten er døde og borte, har forladt stofscenen - eller simpelthen er for gamle til at have nogen troværdighed og relevans i de unges miljø.

Skal hver generation begå sine egne fejl, eller kan man forebygge, at det sker?

Jeg tror jo grundlæggende, at ungdommen er ustyrbar, og at det er sådan nogle generelle kræfter, der ligger bag ved brugen af rusmidler. Det kan godt være, at man kan flytte lidt rundt på forbrugsmønstrene. Man kan medvirke til at afbøde de værste konsekvenser. Det kan også være, at man kan medvirke til at gøre et stof mere eller mindre populært. Der kan jo bestemt også være noget fornuftigt i at regulere aldersgrænserne for, hvornår man må købe spiritus. Der kan laves mange fornuftige forebyggelses- og kontrolpolitiske foranstaltninger, man kan skrue lidt på de forskellige reguleringsmuligheder, man har, men man kan ikke forhindre ungdommen i at kaste sig over de her rusmidler – i hvert fald ikke flertallet – dertil er nysgerrigheden for enorm en drivkraft. Og så er det fundamentalt sjovt at bruge rusmidler – det kommer vi ikke uden om.

Er det nu klogt at vedkende sig, at det er sjovt at bruge rusmidler, når man laver forebyggelse?

Som det er nu, er det kun på alkoholsiden, vi tør omtale behagelige sider af en rus. Når det drejer sig om alkohol, tør vi godt udlevere skønlitterære eksempler, hvor rusen er beskrevet i farverige og maleriske vendinger. Man beskriver de gode sider ved rusen, de behagelige oplevelser, og supplerer så med de mindre gode sider ved alkohol såsom destruktive forbrugsmønstre og følgevirkninger. Resultatet er nuanceret og troværdigt.

Sådan burde man efter min mening også gøre, når det gælder stofferne, men

det tør vi ikke. Hvad vi gør med stofferne svarer til, hvis vi udelukkende beskrev alkohol ud fra et erfaringsgrundlag baseret på klienter i Anonyme Alkoholikere. Det holder ikke. Det er for unuanceret. Man kan ikke gå ud og oplyse unge om stoffer og sige, at det ikke er sjovt at være beruset, og så bevare sin troværdighed.

Brug og misbrug

I bogen gør du meget ud af, at man skal skelne mellem brug og misbrug, og du virker ikke helt så foruroliget ved brug som de fleste?

Mange mennesker kender jo fra deres eget liv, at der er flydende grænser mellem brug og misbrug – der kan være situationer, hvor man går lidt for heftigt til den, man tager sig nogle ture – og det hænger tit sammen med det at være ung. Vi kommer næsten alle sammen i kontakt med de her stoffer, og i princippet har vi har alle chancen for at blive misbrugere - hvis stofferne altså var så tillokkende, som de lyder til. Der er jo også mange, der udvikler afhængighed på et eller andet tidspunkt, og så forsvinder det igen – uden hjælp fra behandlingssystemet. For langt de fleste er stofferne blot en fase i deres liv. Selv blandt dem, der kommer så langt som til at udvikle afhængighed, er der en utrolig høj grad af selvhelbredelse..

Du mener altså ikke, at brug er en glidebane mod misbrug, og at øget brug naturligt giver mere misbrug?

Jeg synes jo nærmest, det er en tautologi (en intetsigende sandhed). Naturligvis er der en vis sammenhæng, men den er ikke så enkel. Tag for eksempel prisnedsættelserne på alkohol – det er blevet en ekstrem billig vare. Man skulle tro, at jo billigere alkohol blev, jo mere drak folk. Men efter at skulpene i kølvandet på afgiftsnedsættelsen har lagt sig, så er forbruget faldet ned på det tidligere niveau igen. Det fortæller os, at mange andre faktorer end eksempelvis pris er bestemmende for forbruget. Prisen er en faktor, men ikke den eneste faktor

Ud fra en traditionel epidemiologisk tankegang vil man forvente, at et stigen-

de forbrug følges af et stigende misbrug, men der er ikke på nuværende tidspunkt noget grundlag for at hævde, at dette skulle være tilfældet. Vi ved, at de unges forbrug af andre rusmidler er stort og stigende. Men brug bliver ikke per automatik til misbrug. Misbrug hænger sammen med en lang række sociale forhold – det er ikke tilfældigt, hvem der bliver misbrugere. Kun tiden kan vise det. Der kan vente os både positive og negative overraskelser.

Hvordan forstiller du dig, at vi kan forebygge, at øget brug udvikler sig til øget misbrug?

Først og fremmest skal vi ikke gå i panik, fordi der er nogle unge, der ryger hash eller tager noget ecstasy. Det er en del af deres liv. Det går for det meste over af sig selv. Lad os tage det roligt.

Dernæst skal vi passe på med at være alt for stoffokuseret i indsatsen. Tag nu de unge, der dalrer rundt uden for arbejdsmarkedet og har problemer med stoffer. Får de hjælp til at komme i gang med noget 'fornuftigt', så forsvinder stofproblemerne ofte tilsyneladende af 'sig selv'. Det jo ikke sådan, at de unge ikke har arbejde, fordi de bruger stoffer – de bruger stoffer, fordi de ikke har arbejde.

I projektet Spydspidsen i København var der masser af unge med en del stofproblematik – da man qua dette projekt fik dem i arbejde og uddannelse, så forsvandt stofproblematikken – så var den der pludselig ikke mere. Lektionen er, at man mestendels skal - og kan!- arbejde indirekte med stofproblemet, ikke direkte.

En komplikation i denne forbindelse er, at stofferne er så forbandet god en fundraiser, som tilfældet er - det er det man får pengene på. Forebyggelsesmæssigt er det altid godt at sige, at det her laver vi for at forebygge stofmisbrug eller kriminalitet. Men man skal passe meget på med at lave specialforanstaltninger over for unge stofbrugere, man bevæger sig på knivens æg. Nogle har måske brug for det, men på den anden side skal man så vidt muligt helst undgå at stigmatisere og udstøde de unge mere end højst nødvendigt. De ældre stof-

brugere er allerede stigmatiserede – men med de unge skal man passe på ikke at give dem en identitet som misbrugere. Man skal passe på, at behandlingsinstitutionerne ikke bliver for stoffikserede.

God forebyggelse

Hvad forstår du egentlig ved god forebyggelse?

På forebyggelsessiden har man om og om igen oplyst om de her forbandet farlige stoffer og advaret de unge mod no-

rusmidler for tidligt, for meget og forkert, skal have hjælp, og generelt skal børn og unge især have faktuel oplysning om skader og ulykker i forbindelse med rusmiddelbrug – så de i det mindste lærer at bruge stofferne på en mindre risikabel måde. Man skal huske, at unge bruger rusmidler, fordi det er sjovt, ikke for at skade sig selv.

Forebyggelse handler i særdeleshed om at udvikle børnenes personlige kompetencer og selvværd, samt sikre gode skoleforløb. Hvis jeg skulle komme med

gensinde at prøve dem. Uden synderlig succes. Fokus på forebyggelsessiden har i stor udstrækning været oplysningskampagner, og indsatsen har været koncentreret i skolevæsenet – ikke i familierne og på bolig-, arbejds- og socialområdet, der former opvækstforholdene, og hvor jeg jo altid har ment, at det også hører hjemme.

I min bog har jeg gjort meget ud af at beskrive, hvad jeg mener, der skal til for at forebyggelse virkelig får en betydning: Indsatsen skal rettes mod familien, og der skal være lokale rådgivningsforanstaltninger. De unge, der bruger

et godt eksempel på forebyggelse, ville jeg sige, at den bedste forebyggelse er en god skole med god undervisning. Det er den gode klasse, hvor der ikke eksisterer mobning. Hvis man gør en indsats mod mobning – når mobning forekommer – så foretager man mere rusmiddelforebyggelse, end hvis man laver decideret direkte holdningsbearbejdelse om stoffer. Det viser norske undersøgelser. Så den primære forebyggelse kan eksempelvis handle om den gode skole, der ikke er ekskluderende, hvor eleverne trives, og hvor man har et ordentligt forældresamarbejde. Hvor man griber fat i

socialforvaltningerne, hvis børnene er i klemme. Jo tidligere man griber ind, jo bedre er det - og jo mindre ressourcekrævende.

Det lyder jo så lige til. Hvad er det svære ved forebyggelse?

Forebyggelse handler jo om, at der ikke skal ske noget - man skal have stilhed i stedet for støj.

Ordet forebyggelse er populært blandt politikere, men når man kommer til den konkrete praksis: gode jordnære ting som normering i daginstitutioner, supervision til personalet i institutionerne, så er det straks sværere at få gehør, selv om det kunne gennemføres fra dag til dag, uden at det ville koste alverden. I stedet oplever man nedskæringer på daginstitutionerne. Se dét er dårlig forebyggelse.

Det svære ved forebyggelsen er, at eftersom den går ud på, at der ikke skal

ske noget, så er det svært at måle og registrere effekten, for den består i, at noget ikke sker. I princippet kunne man måle det med kontrolgrupper og det hele og følge dem over tid. Og med historiske eksempler kan man se, hvornår der skete katastrofer, og hvornår der ikke skete så mange. Men problemet er, at hver gang forebyggelsen virker, så bliver man fristet til at skære ned på den: 'Nu er der ikke noget problem mere, så lad os skære ned'. Og det er i virkeligheden dumt.

Kampagner

Du er ikke den store tilhænger af oplysningskampagner?

I hvert fald ikke når det er skrækkampagner, de har jo kun reklameeffekt, det er evalueret gang på gang. Man er da blevet klogere m.h.t. kampagner, men det kan være svært at holde politikerne

stangen, når de vil markere sig på området, og den nuværende regering har det svært med det evidensbaserede. Det er ret tydeligt i planen 'Kampen mod narko'.

Hvis man endelig skal lave deciderede oplysningskampagner, så viser amerikanske undersøgelser, at der skal arbejdes med normer og træning af sociale og personlige færdigheder gennem en interaktiv, elevinvolverende undervisningsform. Det skal ske fordelt over flere klassetrin og med en samlet varighed på 10 - 30 timer. Hvis oplysning skal have en effekt, forudsætter det også en nøjagtig programgennemførelse med manualer og lærertræning, og den slags programkrav har vi aldrig været i nærheden af at kunne opfylde i Danmark. Vi ved ikke engang, om det ville kunne gennemføres, men det burde komme an på en prøve.

Ekstra Bladet tog i sommeren 2000 fat på ecstasyforbruget og udgav en kampagneavis til brug på skolerne. Senest har en stab af BT-journalister lavet en serie artikler og fået støtte til at udgive et hæfte, som hedder "Unge på stoffer", der tilbydes i klassesæt som undervisningsmateriale. Hvad synes du om den slags initiativer?

Ecstasy er jo ikke et stort samfundsproblem, men reelt kun et problem for den enkelte bruger - som tager for meget for tit. Antallet af døde p.g.a. ecstasy i Danmark kan stadig tælles på en hånd. Men da ecstasy blev populær sidst i 90'erne, opstod der en medieåret panik, hvor især Ekstra Bladet gav den hele armen. Bekymrede forældre fik det indtryk, at pæne folks børn pludselig kunne dejse døde om på et diskotek, og det er jo ikke godt. Hele E-kampagnen bestod i en lang række tåbeligheder, unøjagtigheder og overdrivelser. Men det var godt mediestof, og det politiske pres i kølvandet på ecstasypanikken fik Sundhedsstyrelsen til at gå planken ud med kampagner, model-amter og det hele - jeg mener nu at vide, at de udvalgte amter var fornuftige nok til at bruge pengene til mere generelle tiltag.

Nu vil BT så gentage succesen og udsender ligefrem en tryksag på glittet papir. Fint skal det være. Men tag bare

SCANPIX

overskrifterne fra hæftet såsom: 'Narkogæld afdraget med brutal voldtægt', 'Kokken tilbød mig kokain som dessert', 'Værre end mit værste mareridt', 'Narkohelvede tur/retur'. Det er ren skræmmekampagne anno 2004. Lige præcis sådan noget vi ved ikke virker. Når man dæmoniserer stofferne på den måde, som BT her gør, så er det i bedste fald ren underholdning. I værste fald er det reklame, som gør stofferne mere spændende og tiltrækkende.

Enhver ung med bare perifert kendskab til de her stoffer véd, at skræmbilledet ikke holder. Man må ikke glemme, at 50 % af de unge i København har røget hash det sidste år. Godt nok er København på forkant med udviklingen, men forbruget har været stigende alle steder og har nok nået toppen de senere år – Sundhedsstyrelsen kalder det 'stabiliseret på et højt niveau'. Det betyder, at hovedparten af de unge selv eller gennem deres kammerater har første eller andenhånds erfaringer, der siger noget andet end dette hæfte. Og hvem stoler de så mest på? Ikke BT - eller hvor den slags ellers måtte komme fra!

Dæmonisering af stofferne

Hvad mener du med, at man dæmoniserer stofferne?

At man udelukkende bruger skræmmeeksempler og negative effekter til at beskrive, hvordan stoffer virker. Stofferne beskrives udelukkende ud fra kriminalforsorgens og behandlingsinstitutionernes klienter – og så kommer det til at se meget ubehageligt ud. Hvis man i den gode sags tjeneste forsøger at dæmonisere stofferne og skræmme de unge, så mister man som formidler troværdigheden, og så er det hele tabt på gulvet.

Hvis den slags materiale overhovedet bliver brugt, er det udtryk for, at stofundervisning i skolen er en slags hovsæløsning. Sådan noget som BT-hæftet er med til at skævvride oplysningen - desværre elsker de dovne lærere den slags. Det er også altid dem, der hiver politimanden ind med kufferten med stofprøver - eller en misbruger, der skal fortælle om sit gruopvækkende liv og vise ar.

Har du nogensinde overvejet at skifte hest – fra behandling til forebyggelse – så politimanden med stofprøverne kunne få en fridag?

Nej, det har jeg nu ikke. Jeg har undervist en del på Sundhedsstyrelsens kurser for forebyggelseskonsulenter og også i mange andre sammenhænge. Men at undervise børn og unge er ikke lige mig - dog har jeg ikke helt kunnet undslå mig på mine egne børns skoler.

I sådan en 8. eller 9. klasse slår det mig hver gang, at man lynhurtigt mærker, hvem der har prøvet, og hvem der ikke har prøvet. De, der stiller alle de begavede spørgsmål, har prøvet noget. Men jeg mener nu, at det skal være klasselæreren, der underviser i den slags ting.

Kontrol

Der strammes op på kontrolpolitikken i disse år. Er det ikke et forsøg værd at ændre de unges normer via klarere kontrolpolitiske signaler?

Som udviklingen er nu, kriminaliserer vi en masse mennesker, der i øvrigt ikke er nogen særlig grund til at kriminalisere. På den måde øger man bare despekten for loven. Nogle hashrygere får plettet deres straffeattest, og dermed bliver deres vej tilbage til normalsamfundet end-

nu mere vanskelig.

Nul-tolerancen er en ny politisk bølge, der bryder med den danske tradition, som går helt tilbage til Rigsadvokatens cirkulære fra 1969, hvor man forsøgte at håndtere det her problem uden at overdramatisere. En blanding af pragmatisme og laissez-faire har ellers karakteriseret den danske politik, og tidligere var nul-tolerance nærmest et skældsord, som vi lidt hånende forbandt med svenskerne og amerikanerne.

Med den nye nul-tolerance følger i mine øjne en inhuman politik over for brugerne. Det kan kun forsvares ud fra sådan nogle generalpræventive virkninger – for hvilke der i øvrigt ikke findes nogle holdepunkter. Vi ved kun én ting om kontrolpolitikken: Den koster penge. Rigtig mange. Man er tilmed klar over, at det er med til at generere kriminalitet. Om den i øvrigt virker vides ikke. Om muligheden for at blive straffet ændrer på de unges normer og adfærd ved vi heller ikke. Kravet til evidens, som ellers er meget oppe i tiden, opfyldes overhovedet ikke på kontrolpolitikens område - dér hvor vi bruger flest penge!

Det burde ellers give stof til eftertanke, at selvom kontrolniveauet er forskelligt i forskellige lande, så er brugsni-

veuet nogenlunde det samme. Det viser sig også, at det er nogle dybereliggende sociale mekanismer, der bestemmer udviklingen. Vi så for eksempel i Spanien efter Franco og nu i Østeuropa, at normopløsning og normændringer fører til vækst i brugen af stoffer, men også at det stabiliserer sig på et eller andet tidspunkt.

Det er immervæk også tankevækkende, at man i Holland har kunnet legalisere hashen i forbrugerledet, uden at det har medført, at den hollandske befolkning er

ge scenarier – hvis man gør sådan, så sker der det, og så koster det det – men den slags scenarier laver man slet ikke, når det drejer sig om kontrolpolitikken. Vi strammer kontrollen uden at evaluere og uden at gøre os klart, hvad formålet er. Der bliver ikke opstillet scenarier over, hvilke konsekvenser vi forventer, så man efterfølgende kan måle, om disse indtræffer eller ej.

Lokale initiativer

I Ribe kan unge, der bliver taget med stoffer på sig, nu risikere at miste kørekortet.

Hvad siger du så til initiativet i Vordingborg, hvor mange gode kræfter har samlet sig for at skabe et stoffrit værtshusmiljø?

Et stoffrit værtshusmiljø... Det er jo en *contradictio in adjecto* – en indbygget selvmodsigelse.

Dels sælger de jo alkohol i stride strømme og vil sikkert gerne sælge endnu mere. Dels er de værtshusholdere, diskoteksfolk og DJ's, som siger, at de ikke har noget at gøre med stoffer, hykleriske. Det er lidt morsomt, hvor meget forebyggelsen for tiden er hængt op på at sætte ind over for diskoteker og udanne dørmænd. Stoffer er jo en del af hele maskineriet, det er en stofkultur, musikken er stofmusik. Det bliver meget spændende at se, om det virker. Man kunne jo godt ønske sig, at det i givet fald blev ordentlig evalueret.

Hvis jeg var bookmaker, ville jeg give meget høje odds mod, at det skulle lykkes at få narkoen ud af nattelivet – for slet ikke at tale om narkoen ud af dén narkofri by, der ifølge 'Kampen mod narko' skal etableres én af i hvert amt.

Faglighed og politik

På en Christiansborg-høring om unge og stoffer for nogle år siden sagde hollænderen Dirk Korf til de tilstedeværende politikere: 'Hold op med at bruge det her område som politisk platform. Overlad tingene til fagfolk'. Er det noget, du kan tilslutte dig?

Ja, absolut, for der kommer let så meget befængt moral ind i de her spørgsmål, at det går galt.

Korfs indstilling havde den tidligere konservative socialminister Palle Simonsen, da han tilbage i 80-erne satte det arbejde i gang, der førte til 'At møde mennesket hvor det er', og Mimi Jacobsen fulgte linien op.

Faktisk har traditionen i dansk politik i lange perioder af den politiske historie været i overensstemmelse med Korfs anbefalinger. Tag for eksempel det gamle Alkohol- og Narkotikaråd, som oprindeligt hed Kontaktudvalget for Ungdomsnarkomanien – et tværfagligt sammensat, fagkyndigt råd. Dette råd blev etableret netop for at tage en del af politikken ud af diskussionen og sige, at det her overlader vi til nogle fag-

gået til grunde.

Det lidt geniale ved de her 'Coffee Shops' er, at de giver nogle kontrolhåndtag at skrue på.

Herhjemme fraskriver man sig muligheden af at bruge reguleringsskruer, vi har kun damphammeren.

Det er en svær diskussion det her, for hver gang vi prøver et eller andet, så laver vi i virkeligheden et eksperiment – et socialt, politisk eksperiment. Men vi laver det kun i én retning. Vi har ikke en kontrolgruppe. Så vi kan ikke se, hvordan det var gået, hvis vi ikke havde gjort det, vi valgte at gøre, eller hvis vi havde valgt noget andet, end det vi aktuelt gjorde.

Når man fx diskuterer og analyserer miljøforurening, så laver man forskelli-

Hvordan vurderer du denne stramning?

Jeg tror ikke, at fremgangsmåden står for en nærmere juridisk prøvelse. Man kan kun få en dom for noget, man bliver taget i at have gjort. Hvis ikke man har kørt i påvirket tilstand, ville jeg ikke mene, at der er basis for at miste kørekortet. Det er en slags tillægsdom uden rettergang. Man tvinger tilmed folk til urinprøvekontrol, som de endog selv skal betale, hvilket man heller ikke kan.

Når behandlere samarbejder med Ribe politi om at analysere urinprøver eller går ind og tager kontroller på folk, der bliver pågrebet med stof i lommerne, så er man ude i noget snavs.. Den slags ting burde være forbudt! At man lader sig misbruge til den slags ting...

folk, som kan rådgive os om, hvad der er rigtigt og forkert, så vi ikke skal sidde og skændes om det.

Rådene har det dog med at blive nedlagt. Det jeg har oplevet er, at først sidder man i rådene og beskæftiger sig med nogle behandlingsmæssige ting, efterfølgende begynder de at bevæge sig ind på en dagsorden, der hedder kontrolpolitik og narkotikapolitik, og så bliver de nedlagt. Det gamle Alkohol- og Narkotikaråd holdt en stor konference om kontrolpolitikken - kort efter blev det nedlagt. I det seneste Narkotikaråd begyndte man at tage skadesreduktion op, så blev også det nedlagt.

Nu er der et tomrum, hvor det kniber med koordination imellem, hvad sundheds-, justits- og socialvæsenet foretager sig. Også koordinationen på lokalt niveau kunne forbedres - et fornuftigt samarbejde mellem politi, social og sundhedsvæsen på lokalt niveau. Lige nu hænger det slet ikke sammen de fleste steder. Hvis man fx skal nedbringe dødeligheden på lokalt niveau - som man har gjort det i Frankfurt - så kræver det, at embedsmænd på et rimeligt højt niveau sætter sig sammen lokalt og koordinerer indsatsen. Vi mangler et fagligt forum, der kan klæde politikerne på og koordinere tingene.

Hvordan er forholdet mellem faglighed og politik i øjeblikket?

Der sker en del på feltet i disse år, hvor folk, der har forstand på tingene, ikke bliver spurgt til råds. Den slags bruger man ikke så meget mere. Kampen mod narko er ikke befordrende for fagligheden, for hvis man virkelig synes, at de her stoffer er onde, og hvis man tror på det narkofrie samfund, så vil man bekæmpe ondet og er nærmest ligeglad med, hvad der kommer af evidens for det ene eller det andet. Hvis man derimod har det mere pragmatiske udgangspunkt, at stofferne er kommet for at blive, og at hvad vi gør i den forbindelse kan diskuteres og vurderes på lige fod med alle mulige andre spørgsmål som fx miljøspørgsmål - så er man nødt til at gå ind og tage argumenterne op og forholde sig til betænkeligheder, omkostninger og den slags ting.

Smagsdommere, ja tak!

Det er nogle ret politiske udsagn, du der kommer med. Er du ikke en smagsdommer?

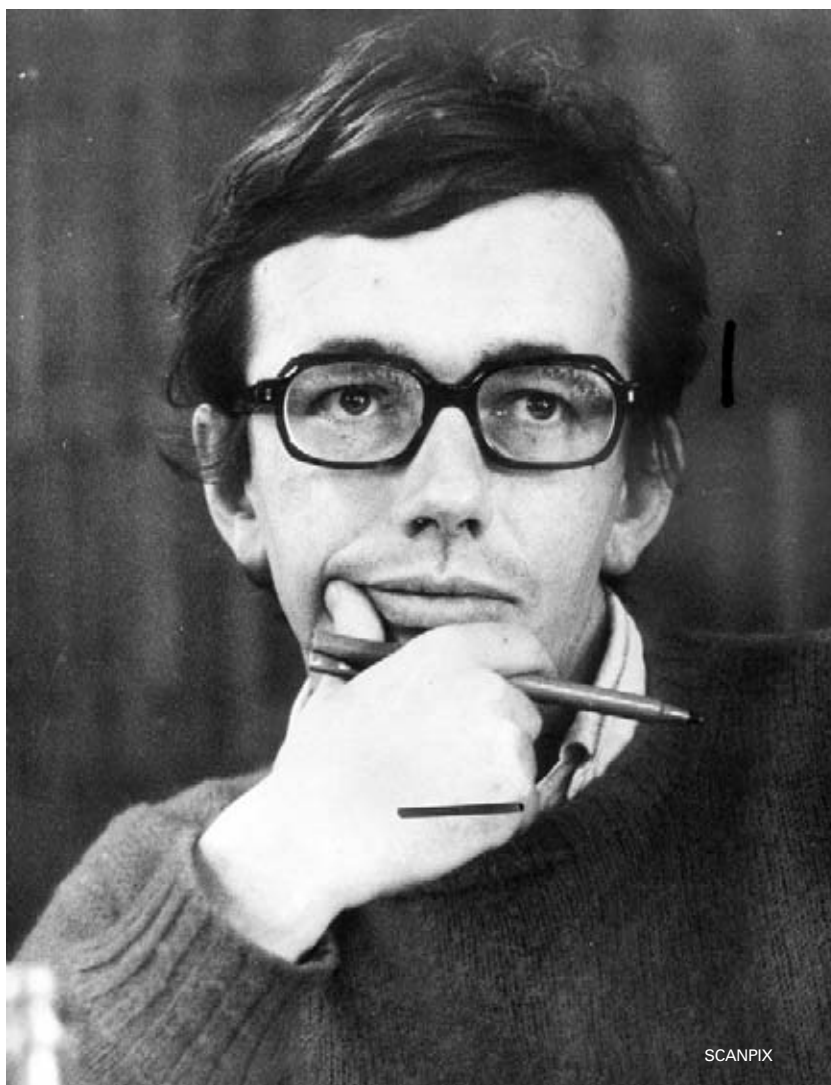
Regeringens synes jo, at stort set alle dem, der sad i det gamle Narkotikaråd, var smagsdommere. Og da jeg var en af dem, der sad i rådet, så giver svaret sig selv: Ja, jeg er smagsdommer. I udpræget grad. Jeg har jo kæftet op igennem årene og sagt, hvad jeg mener er rigtigt og forkert. Hvis man sidder i en position, hvor man ved noget, så må man jo give den viden fra sig og sige det, som det er. Men jeg skal da lige understrege, at jeg i dette interview ikke udtaler mig på vegne af Københavns Kommune, men kun på egne vegne - det har vist sig at være en både nyttig og nødvendig re-

plik i mange sammenhænge...

Så let slipper du ikke. Hvordan kan offentligheden egentlig vide, hvornår Peter Ege udtaler sig ud fra sin faglighed, og hvornår har han den politiske kasket på?

Udtaler jeg mig om overborgmesterkandidaterne i København, så udtaler jeg mig rent politisk, men udtaler jeg mig om stofmisbrugsproblemer af enhver art, så gør jeg det selvfølgelig med den faglige baggrund, 35 års erfaring fra området giver.

En smagsdommer er jo defineret som en person, der ikke kan skelne mellem, hvornår vedkommende udtaler sig om det faglige/videnskabelige i en sag, og hvornår det er noget politisk - som alle i virkeligheden har lige god forstand på, fordi det politiske mere drejer sig om

SCANPIX

holdninger og værdier. Misbruger du så ikke din position, hvis du ikke adskiller det politiske og det faglige på det felt, som du har forstand på?

Det synes jeg ikke jeg gør. Tværtimod. Jeg synes, at det er min pligt at kæfte op og komme med anbefalinger netop på det felt, jeg har forstand på. Opgøret med smagsdommere er for mig at se et udtryk for nogle censur-tendenser, der ligger i tiden. Det signal man sender er: Hvis du vil vide dig sikker, så hold munden lukket.

Sagen er jo, at hvis de, der bestemmer, er enige i min faglige vurdering, så er jeg ikke smagsdommer – hvis de er uenige, så er jeg smagsdommer. Man bruger begrebet smagsdommer for at knægte en uenighed eller for at ensrette meningsdannelsen. Det er ikke ligefrem fri og pluralistisk debat, man opmuntrer til i øjeblikket. Alle kan blive ramt. Jeg kan huske, at Niels Hausgaard fortalte, at da han hørte, at regeringen ville udrydde smagsdommerne, få dem ud af vagten, så sagde han: 'Yes, det er en god idé – dem har jeg også altid været træt af!' – indtil han opdagede, at han selv var én af dem, der blev kategoriseret som smagsdommer.

Hvad er balancen mellem fagligheden og det mere politiske i din bog?

Det er svært at skelne så bastant som spørgsmålet lægger op til. Mange af emnerne bliver kun fagligt behandlet i bogen, men hist og her er det umuligt at undgå, at der også kommer nogle holdningsmæssige ting ind – fx når man snakker om kontrol eller ej i meta-behandlingen.

Jeg har grebet det sådan an, at det sidste kapitel i bogen er reserveret det mere holdningsmæssige, såsom mit syn på kontrolpolitik og diverse prioriterings-spørgsmål. Alligevel udspringer min politiske stillingtagen af en eller anden form for faglighed – nogle faglige ræsonnementer indgår, som man så kan

SCANPIX

være enig eller uenig i – man kan vægte det mere eller mindre. Men så er det jo, at jeg hellere vil høre på en person, som har beskæftiget sig med emnet i årtier, som har læst de artikler, der findes i de internationale fora på området, end på en person, der kun bygger på vedkommendes uforgribelige ikke-fagligt underbyggede holdninger.

Her til slut må vi lige spørge: Har du anciennitetsrekord på det her område?

Ja, det må jeg have. Jeg har været på feltet uafbrudt i 35 år.

Hvad er det, der fascinerer dig ved det her felt? Hvorfor er du blevet på området?

Det har jeg også tænkt over en gang imellem. Jeg kan kun sige, at det er et utroligt fascinerende felt, hvor biologi og kultur og socialpolitik flyder sammen. Stoffer er som et prisme – hvordan vi håndterer de her problemer er en måde at se samfundet på. Det er jo nogle spændende problemstillinger. Man kan ikke læse en skønlitterær bog, uden at der er stofhistorier i dem. Hvad stofferne ikke fylder i undervisningen, fylder de i skønlitteraturen. Der hvor det virkelig tæller. Hvad der ikke er skrevet om druk og rus og glæder og sorger i den

forbindelse. Hvis man vil vide noget om stofferne, er skønlitteraturen en fantastisk kilde.

Gensynets glæde – og dog...

Har du det nogen gange sådan, at du ikke orker at opleve det samme igen? En bølge til, de samme argumenter, de samme løsningsforslag, som for længst har været prøvet og forkastet igen?

Nej, sådan har jeg det ikke, for så er der jo gensynets glæde! Og så får man et andet perspektiv, når man ser det anden gang, eller tredje...eller fjerde gang.

Måske lige med undtagelse af kontrolpolitikken. Der kan man godt blive træt ind imellem. Nu har man jo fx lige overvejet at forbyde utroskab i Tyrkiet. I virkeligheden er det samme slags lovgivning, som det vi laver i forhold til stofferne: Det er ren signallovgivning. Man kaster sig ud i et fuldstændigt håbløst projekt. Lovgivningen er ude af proportioner med problemets størrelse. For at undertrykke noget, som man opfatter som et moralsk problem, lovgiver man! Sagen er: Man skal ikke lovgive om alt, man ikke kan li'. Der er en tendens til at forbyde mere og mere, straffe mere og mere. Utroskab kan man ikke li', især kan mændene ikke li', at konerne er utro, derfor skal det være forbudt. I Tyrkiet altså. Men man kan ikke lovgive sig ud af utroskab.

Og man kan heller ikke lovgive sig ud af de her stofproblemer. Det synes jeg nok, historien har vist. Og det er derfor, jeg siger: Prøv dog at flytte den slags problemer over i civilsfæren, hvor de hører hjemme, arbejd med dem i familien, i skolen osv. Lad social- og sundhedsfaglige problemer håndteres af de social- og sundhedsfaglige professioner.